

ONA TILI DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Sapoqova Shoira Xalilla qizi

Xorazm viloyati Yangibozor tumanidagi 26-umumtaʼlim maktabining
Boshlangʻich sinf oʻqituvchisi

Annotatsiya: maqola ona tili darslarida interfaol meodlardan foydalanishni oʻrganish xususida. Shuningdek, muallif ushbu maqola orqali Ona tili taʼlimining samaradorligi, ona tili taʼlimidan oʻquvchilar egallashi lozim boʻlgan zaruriy bilimlar va nutq madaniyatini oʻstirishga ham toʻxtalib oʻtgan.

Kalit soʻzlar: Davlat taʼlim standarti, koʻnikma, imkoniyat, pedagogik texnologiya, metod, taʼlim-tarbiya, oʻquvchi, interfaol.

Kichik maktab yoshidagi bolalarda fanga qiziqish oʻqituvchini sevishdan boshlanadi. Kichik maktab yoshida bolalar uchun eng katta obroʻ bu oʻqituvchi. Bola ona tili fanidan dars beradigan oʻqituvchini sevsa, uning oʻqitadigan fanini ham yoqtiradi. Oʻqituvchidan bezgan oʻquvchi uning fanidan ham bezadi. Kichik yoshli maktabxon har qanday bilimni oʻqituvchisi orqali idrok etadi. Oʻquvchilar oʻqituvchining oliy himmat, kuyunchak, mehribon ekanligini, ularning har birini tushunish mahoratini hamda oʻsib ulgʻayib, kamol topib borayotganligidan xursand boʻlish qobiliyatlarini, oʻta bilimli oʻqituvchi ekanligini sezishlari kerak. Ana shundagina, oʻquvchilarning sizga degan mehri tobora oshib boraveradi. Siz ularning eng yaqin mehribon kishisiga aylanasiz.

Ona tili taʼlimining samaradorligi koʻp jihatdan bolalarning real oʻquv imkoniyatlarini hisobga olish bilan chambarchas bogʻlangan. Bolalarning real oʻquv imkoniyatini aniqlash, ularning oʻzlashtirish darajasi, oʻquv topshiriqlarini bajara olish qobiliyati, oʻquv qiyinchiliklarini bartaraf eta olish imkoniyati kabilarini hisobga olish bilan uzviy bogʻliqdir. Chunki, bolaning nimaga qodir ekanligini bilmay turib, uni oʻqitib boʻlmaydi. Ona tili oʻqituvchisi boshlangʻich sinf oʻqituvchisi bilan hamkorlikda har bir bolaning real oʻquv imkoniyatini aniqlash, shundan kelib chiqib, oʻquv topshiriqlarining murakkablik darajasini belgilashi lozim.

Boshlangʻich sinflarda “Ona tili” fanini oʻqitishning samaradorligi juda koʻp omillar bilan chambarchas bogʻlangan. Shubhasiz, oʻquvchilarning psixologik xususiyatlari va oʻquv imkoniyatlarini hisobga olish, ona tili taʼlimining mazmuni va maqsadiga muvofiq keladigan topshiriqlar tizimi hamda metodlarini toʻgʻri belgilash, oʻqituvchi va oʻquvchi oʻrtasida pedagogik hamkorlikning oʻrnatilishi, darsda ishga solinadigan vositalarning maqsadga muvofiq tanlanishi singarilarning barchasi samaradorlikni taʼminlash bilan aloqadordir.

Ana shu omillar ichida ona tili ta`limning mazmuni muhim va etakchi omil sanaladi. Chunki samaradorlik avvalo o`quvchilarga **“Nimani o`qitish?”** masalasi bilan chambarchas bog`liq. Ona tili ta`limidan o`quvchilar egallashi lozim bo`lgan zaruriy bilimlar hamda shu bilimlarga muvofiq keladigan malaka va ko`nikmalar tizimi to`g`ri belgilansagina **“Qanday o`qitishi kerak?”** degan savolga javob topish mumkin. Demak, Boshlang`ich sinf o`quvchilariga ona tilini o`rgatish jarayonida taqlid qilish (imutativ) va fonetik – artikulyatsion metodlar ham yaxshi samara ko`rsatadi.

O`quvchilarni to`g`ri talaffuz qilishga o`rgatish ko`proq taqlid metodiga tayanadi. Bu metod ko`proq talaffuzi qiyin tovushlar va so`zlarni aytishda qo`l keladi.

Taqlid metodi qiyoslash metodi bilan uyg`un holda olib borilsa, u samarali kechadi. Chunki qiyoslash jarayonida o`quvchi qaysi tovush yoki so`zlarni aytishda qiynalayotganligi ma`lum bo`ladi.

O`quvchini ta`lim jarayonining sub`ektiga aylantirish, uning “Ona tili” fanini o`rganishga bo`lgan qiziqishini oshirish, nafaqat ta`lim metodlari, balki dars shakllariga ham bevosita aloqadordir.

Boshlang`ich sinflarda ona tili darslarini turli no`ananaviy shakllarda tashkil etish pedagogik texnologiyaning eng muhim talabi sanaladi. Ana shu noan`anaviy dars shakllaridan biri “O`rganilgan yoki o`rganilayotgan bilimlar olamida sayohat ” darslaridir. O`quvchilar sinfda o`tirib, bilimlar olamida sayohat qiladilar. O`qituvchi dars jarayonida beriladigan o`quv topshiriqlarini to`rt-besh “bekat”ga ajratadi. Muayyan bir “bekat” dagi o`quv qiyinchiligini enggan o`quvchi, o`qituvchi rahbarligida ikkinchi “bekat” ga yo`l oladi. Barcha o`quv qiyinchiliklarini yenggan o`quvchilar bilimlar mamlakatini zabt etadilar.

Norasmiy darslarning yana bir shakli o`yin darslaridir. Bu darslarda har bir topshiriq o`yin tarzida tashkil etiladi. Unli va undosh tovushlar ustida ishlayotganda “Tovushdosh so`zlar top”, “Berilgan kataklarni tez to`ldir”, “Tovush juftlari bilan farqlanuvchi so`zlar ro`yxatini davom ettir” kabi o`yinlardan foydalanish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O`zbek tilining izohli lug`ati. M. . 631 bet.
2. G`oziev E. Psixologiya. T, 1994, 223 b.
3. G`ulomov A, Ne`matov H. Ona tili ta`limi mazmuni T, 1995, 124 b.
4. G`ulomov A. Ona tili o`qitish jarayonida aktivlik prinsipini amalga oshirishning nazariy asoslari. T, 1989, 130 bet.
5. G`ulomov A. Ona tili o`qitish prinsplari va metodlari. T, 1992 y, 90 bet.

